

Rozmawiamy ze sobą

Z **Urszulą Kulewą**, logopedą, członkiem Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Logopedów, koordynatorem Dnia Bezpłatnych Diagnoz Logopedycznych ds. kontaktów z mediami, rozmawia Anna Zalech

Od kiedy dziecko powinno być objęte profilaktyką logopedyczną?

– Logopedzi już na oddziałach noworodkowych rozpoczynają taką profilaktykę i sprawdzają warunki anatomiczne jamy ustnej oraz dokonują wczesnej diagnozy odruchów fizjologicznych ważnych dla rozwoju mowy. Rodzice powinni zadbać także o to, aby już od samego początku unikać tego, co może sprzyjać przyszłym wadom mowy, np. nieprawidłowego karmienia. Logopedzi są zgodni, że karmienie piersią maluszka to naturalna gimnastyka narządów odpowiedzialnych za mowę.

Jakie objawy związane z wymową mówiącego już dziecka powinny zaniepokoić rodziców i kiedy powinni oni udać się do logopedy?

– Niepokojące objawy możemy zauważyć u dziecka bardzo wcześnie. Jeżeli rodzic jest zaniepokojony rozwojem mowy dziecka, to dobrze by było, żeby skonsultował swoje wątpliwości z logopedą, który albo je rozwieje, albo rozpocznie terapię logopedyczną. Czasem uda się zapobiec bar-

do poważnym problemom, ponieważ wykryta zostanie poważna przyczyna, np. choroba narządu słuchu.

Rozwój całego systemu artykulacyjnego dziecka powinien zakończyć się w wieku 6 lat. Wskazane jest wówczas badanie logopedyczne oceniające stan mowy sześciolatka. Do tego czasu mogą występować zamiany głosek trudnych (tzn. sz, ż, cz, dż, r) na łatwiejsze, wymowa dziecka jest, ogólnie mówiąc, uproszczona, charakteryzuje ją termin „swoista wymowa dziecięca”. Namawiam jednak wszystkich rodziców na wcześniejszą, profilaktyczną wizytę u logopedy, szczególnie gdy coś w wypowiedziach dziecka nas niepokoi. Im wcześniej zostanie wykryta wada mowy, tym większe prawdopodobieństwo jej skorygowania.

Czy seplenienie dzieci to też wada?

– Termin ten jest bardzo pojemny. Seplenienie jest symptomatyczne dla dzieci małych. Kiedy dziecko wymawia „safa” zamiast „szafa” – mamy wówczas do czynienia z tzw. seplenieniem rozwojowym. Ale rodzajem seplenienia jest też deformacja artykulacyjna w postaci międzyzębowej realizacji wielu

głosek języka polskiego, najczęściej: s, z, c, dz. Inaczej mówiąc, jeżeli rodzic czy opiekun zauważy, że podczas mówienia dziecko wkłada język między ząbki, to należy niezwłocznie udać się po poradę do gabinetu logopedycznego. Wadę tę obserwujemy już u bardzo małych dzieci, nawet dwuletnich. Problem jest często bagatelizowany w gabinetach pediatrycznych, gdzie rodzice są uspokajani, że wada ta sama się cofnie. Tymczasem utrwalona międzyzębowość może być bardzo trudna do skorygowania, dlatego też nie można jej bagatelizować. Tym bardziej że ta jednostka zaburzenia może być symptomem innych nieprawidłowości rozwojowych, np. wadliwego zgryzu, przerostu migdałków podniebiennych, nieprawidłowej funkcji polykania.

Jak niewłaściwe mówienie może wpłynąć na postępy w nauce dziecka?

– Zaburzenia mowy negatywnie wpływają na przebieg nabywania umiejętności czytania i pisania w początkowej fazie edukacji szkolnej. Często pojawiające się błędy w pisowni mają swoje podłoże w nieprawidłowym poziomie rozwoju mowy na różnych poziomach.

Dzieci takie klasyfikuje się do tzw. grupy ryzyka dysleksji. Poza tym nieprawidłowy rozwój mowy może wskazywać na obniżoną normę intelektualną, być symptomem poważnych niepełnosprawności złożonych ucznia. Dzieci mające problemy z komunikacją często są wyśmiewane przez swoich kolegów, zamykają się w sobie. Skutkiem tego są problemy emocjonalne i społeczne. Dlatego też podjęcie terapii logopedycznej w odpowiednim momencie chroni nasze dzieci przed dodatkowymi kłopotami na początku nauki szkolnej oraz na następnych jej poziomach. Zaniedbania rodziców w obszarze wymowy swoich dzieci są dostrzegalne nawet na poziomie klas licealnych, a przecież przed młodzieżą obowiązkowy egzamin ustny na maturze, studia i dorosłe życie. Proszę pamiętać, że często wystarczy trochę ćwiczeń w okresie przedszkolnym czy wczesnoszkolnym, aby naprawić błędy natury.

Baczną uwagę trzeba również skierować na dzieci chore, które często przebywają w szpitalu, ponieważ one wymagają większej troski i stymulacji psychofizycznej w warunkach szkolnych i domowych.

Czy tzw. zacinięcie się dziecka jest wskazaniem do odwiedzenia gabinetu logopedycznego?

– Jąkanie jest zaburzeniem charaktery-

zującym się nie płynnością mówienia. U małych, mówiących już dzieci mogą się pojawić nie płynności w postaci różnych objawów zacinięcia się. Niedoskonały jeszcze aparat mowy nie pozwala na werbalizację tego, co dziecko chce nam przekazać. Takie przejściowe zjawisko określamy mianem jąkania wczesnodziecięcego. Jeżeli rodzic nie poprawia zbyt intensywnie dziecka, nie wpada w panikę, ma dużo cierpliwości dla wypowiedzi malucha, to po jakimś czasie rozwój mowy dziecka wraca do normy. Namawiam jednak rodziców do skorzystania z porady logopedy, który wskaże odpowiedni sposób postępowania w takiej sytuacji. Oczywiście ten typ jąkania może się przekształcić w poważniejszą formę jąkania, dlatego dobrze jest obserwować dziecko i monitorować rozwój jego mowy w kontakcie z logopedą.

Czy każde jąkanie zarówno u dzieci, jak i u dorosłych można wyleczyć?

– U wielu osób jąkanie można zlikwidować lub zniwelować. To bardzo złożone zaburzenie. Są różne metody, które mają za zadanie pomóc jąkającej się osobie. Jaką wybrać, zależy od takiej osoby i specjalisty, czasem grupy fachowców, także psychologa, psychiatry. To tak jak z lekiem – trzeba dopasować go do indywidualnego pacjenta.